

Bundel – Raadsinformatiebijeenkomst van 11 juni 2024

- 1 Passend onderwijs
Tijd: 19.30 – 20.30 uur
Locatie: oude Stadhuis
Beleidsveld: Onderwijs / Wethouder: Eelco Eerenberg
Agendeerders:
Maartje Vermeulen (GroenLinks), Ilse Raaijmakers (PvdA), Juriaan Otto (EenUtrecht), Bert van Steeg (CDA), Derk van Bergen (ChristenUnie), Mariam Al-Saqaff (VVD), Cees Bos (Stadsbelang Utrecht)
Motivatie:
Onderwijs zou voor ieder kind toegankelijk moeten zijn. Helaas is de praktijk anders. Met de wet op passend onderwijs zouden meer kinderen in het regulier onderwijs een plek moeten krijgen. Toch lukt dit niet altijd en zien we een landelijke trend dat meer kinderen naar het speciaal onderwijs gaan. Ook zijn er kinderen die uitvallen uit het onderwijs en thuis komen te zitten of graag onderwijs zouden willen, maar nu in de zorg zitten. Zowel de Kinderombudsman als De Staat van het Onderwijs besteedde onlangs veel aandacht aan het thema inclusief onderwijs en thuiszitters.
De fracties van GroenLinks, PvdA, EenUtrecht, CDA, ChristenUnie, VVD en Stadsbelang Utrecht willen als raad meer zicht op wat er speelt in Utrecht en verbetermogelijkheden naar aanleiding van de brief thuiszitters en passend onderwijs.
Deze RIB is bedoeld om aandacht te vragen voor inclusief onderwijs in Utrecht. We willen ouders, scholen, het samenwerkingsverband en de gemeente aan het woord laten om de raadsleden voor te bereiden op het commissiedebat over passend onderwijs, thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters. Daarbij spelen grote financiële en personele uitdagingen zoals de druk op jeugdzorg, huisvesting van speciaal onderwijs, tekorten in het onderwijs, leerlingenvervoer een rol.
 - Wat zijn de cijfers van het aantal kinderen dat nu geen onderwijs volgt en/ of op de wachtlijst staat voor een plek in het speciaal onderwijs?*
 - Welke knelpunten ziet/ervaart het regulier onderwijs op dit moment bij het bieden en organiseren van plekken aan kinderen die extra aandacht, ondersteuning en begeleiding nodig hebben?*
 - Op welke wijze ondersteunt het samenwerkingsverband om leerlingen in het reguliere onderwijs te houden en hoe verloopt dit in Utrecht?*
 - Hoe kunnen we de ervaringsdeskundigheid van ouders nog beter inzetten.*
 - Wat zijn mogelijkheden van hybride onderwijs en hoe kunnen we dit als gemeente ondersteunen?**Wat is de prognose in Utrecht als het gaat om speciaal onderwijs PO en VO?*
 - Passend onderwijs–Concept–doc–Info–en–Bijdragen–deelnemersWEB
 - Presentatie–RIB–Passend onderwijs–Samenwerkingsverband Utrecht PO & SterkVO en Gemeente Utrecht
 - Presentatie–RIB–Passend onderwijs–SO Fier
 - Bijdrage–RIB–Passend onderwijs–Ouder 1
 - Bijdrage–RIB–Passend onderwijs–Ouder 2
 - Bijdrage–RIB–Passend onderwijs–Ouder 3
- 1.1 Raadsbrief Voortgangsrapportage passend onderwijs en voortijdig schoolverlaten Q1 2024
 - Dossier 4141 voorblad
 - Raadsbrief Voortgangsrapportage passend onderwijs en voortijdig schoolverlaten 1e kwartaal 2024

Passend onderwijs en thuiszitters

Basisinformatie

Datum	11 juni 2024
Gespreksleider	Fred Dekkers
Tijd	19.30 – 20.30 uur
Zaal	Zaal
Soort bijeenkomst	Bespreken raadsbrief
Werkvorm	Regulier
Portefeuillehouder	Eelco Eerenberg
Betrokken ambtenaren/presentatoren	2 Deelnemers, <i>Gemeente Utrecht</i>
Vervolg	De gemeenteraad debatteert over dit onderwerp tijdens de vergadering van de commissie: Volksgezondheid, Onderwijs, Werk en Economie op 20 juni.

Wilt u nog informatie delen met raadsleden, stuur dit naar

Links naar Deelnemers

raadsinformatiebijeenkomst@utrecht.nl

[Website gemeente](#) en facebook

6 Deelnemers

- 1 Deelnemer, *Samenwerking Sterk VO*
- 1 Deelnemer, *Stichting de Asstronaut*
- 1 Deelnemer, *OBS Jules Verne*
- 5 Deelnemers, *SPO Utrecht*
- 2 Deelnemers, *InContact Bijzonder*
- 1 Deelnemer, *SO Fier*
- 1 Deelnemer, *Paratus Plus College*
- 1 Deelnemer, *Gespreksgroep zorgouders Utrecht-Zuid*
- 1 Deelnemer, *Oudervereniging Balans Digitaal*
- 2 Deelnemers, *PPI*
- Ellen Finsveen
- 1 Deelnemer, *Wisselhart*
- 1 Deelnemer, *ouder*
- 2 Deelnemers, *Lokalis*

Programma

- Welkom (5 min)
- Ouders aan het woord (10 min)
- Samenwerkingsverband over hoe de kernpartneraanpak en passend onderwijs gaat in Utrecht (10 min)
- Schooldirecteur/Schoolbestuur over druk speciaal onderwijs (10 min)
- Ambtenaar Passend Onderwijs over stand van zaken Utrecht (10 min)

- Vragen (10 min)

Motivatie

Agendeerders

Maartje Vermeulen (GroenLinks), Ilse Raaijmakers (PvdA), Juriaan Otto (EenUtrecht), Bert van Steeg (CDA), Derk van Bergen (ChristenUnie), Mariam Al-Saqaff (VVD), Cees Bos (Stadsbelang Utrecht)

Motivatie

Onderwijs zou voor ieder kind toegankelijk moeten zijn. Helaas is de praktijk anders. Met de wet op passend onderwijs zouden meer kinderen in het regulier onderwijs een plek moeten krijgen. Toch lukt dit niet altijd en zien we een landelijke trend dat meer kinderen naar het speciaal onderwijs gaan. Ook zijn er kinderen die uitvallen uit het onderwijs en thuis komen te zitten of graag onderwijs zouden willen, maar nu in de zorg zitten. Zowel de Kinderombudsman als De Staat van het Onderwijs besteedde onlangs veel aandacht aan het thema inclusief onderwijs en thuiszitters.

De fracties van GroenLinks, PvdA, EenUtrecht, CDA, ChristenUnie, VVD en Stadsbelang Utrecht willen als raad meer zicht op wat er speelt in Utrecht en verbetermogelijkheden naar aanleiding van de brief thuiszitters en passend onderwijs.

Deze Rib is bedoeld om aandacht te vragen voor inclusief onderwijs in Utrecht. We willen ouders, scholen, het samenwerkingsverband en de gemeente aan het woord laten om de raadsleden voor te bereiden op het commissiedebat over passend onderwijs, thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters. Daarbij spelen grote financiële en personele uitdagingen zoals de druk op jeugdzorg, huisvesting van speciaal onderwijs, tekorten in het onderwijs, leerlingenvervoer een rol.

Vragen:

- Wat zijn de cijfers van het aantal kinderen dat nu geen onderwijs volgt en/ of op de wachtlijst staat voor een plek in het speciaal onderwijs?
- Welke knelpunten ziet/ervaart het regulier onderwijs op dit moment bij het bieden en organiseren van plekken aan kinderen die extra aandacht, ondersteuning en begeleiding nodig hebben?
- Op welke wijze ondersteunt het samenwerkingsverband om leerlingen in het reguliere onderwijs te houden en hoe verloopt dit in Utrecht?
- Hoe kunnen we de ervaringsdeskundigheid van ouders nog beter inzetten.
- Wat zijn mogelijkheden van hybride onderwijs en hoe kunnen we dit als gemeente ondersteunen?
- Wat is de prognose in Utrecht als het gaat om speciaal onderwijs PO en VO?

Bijdrage

Deelnemer

Ik zou bij de bijeenkomst wat kunnen delen met de raadsleden vanuit mijn eigen ervaring rond 'passend onderwijs' met een kind dat vastliep op het vo en met veel moeite door kon stromen naar het mbo, en een tweede kind dat nu al enige tijd geen regulier onderwijs volgt i.v.m. het ontbreken van een geschikte onderwijsvorm.

In beide gevallen liepen we aan tegen problematiek als: gebrek aan mensen, budget, tijd, onderwijs dat niet voldoende passend gemaakt kan worden en - ondanks alle goede intenties van medewerkers - organisaties die langs elkaar werken danwel niet goed op elkaar aansluiten.

Ook de opdeling van de Utrechtse specialistische jeugdzorg in twee kavels zorgt voor bijzondere ervaringen (de zorg die we nodig hebben is wel in Utrecht-Oost gecontracteerd, maar niet in Utrecht-West), waardoor je als ouder soms een PGB moet aanvragen (wat een behoorlijke klus is), alleen maar omdat je niet in het juiste deel van de gemeente woont.

Mocht deze inbreng in de opzet van de avond minder goed passen, dan ben ik ook beschikbaar om de raadsleden op een ander moment individueel te spreken.

Deelnemers, *InContact Bijzonder*

Wij willen graag iets delen over het passend onderwijs.

Deelnemer, *Gespreksgroep zorgouders Utrecht-Zuid*

Ik wil graag inbrengen:

1. Utrecht is een doelgroep vergeten: de opgroeiende verstandelijk beperkte kinderen (met meervoudige problematiek). Geschat: tussen de 250-500 kinderen. (Aspirant WLZ-clienten). In het jeugdzorg-stelsel weet men zich niet zo goed raad met deze doelgroep.
2. Die komen thuis te zitten omdat ze te veel zorg nodig hebben om in regulier speciaal onderwijs te passen, en zorg en onderwijs gescheiden werelden zijn in Utrecht.
3. Utrecht mist 'hybride' vormen van (speciaal) onderwijs + zorg. Voor zover ik weet alleen particuliere initiatieven zoals Asstronaut (De Meern).
4. Utrecht is geen eiland; er zitten beste goede scholen/zorgorganisaties om Utrecht (met meer gehandicaptenervaring), maar dan moeten onderwijsregio's wat meer in elkaars aanbod durven geven en nemen.

Deelnemer, *Oudervereniging Balans Digitaal*

We ervaren enorme verschillen tussen scholen in hun bereidheid dan wel deskundigheid bij het verzorgen voor de juiste ontwikkelingssteun. De impact op ouders en kinderen waar de scholen in gebreke niet bij stil staan. Er moet directieve lijn en structuur komen in de toepassing van de wet om thuiszitters en schooltrauma te reduceren.

Deelnemer, *PPI*

PPI heeft succesvolle ervaringen met een laagdrempelig aanbod rondom het stimuleren van ontmoeting van thuiszittende jongeren.

Deelnemer, *Wisselhart*

Wisselhart is in 2023 opgericht om de stem van ouders die worstelen met schooluitval actief op te zoeken, te organiseren en te laten klinken op publieke forums. Het is een stem die vaak niet gehoord wordt, ook omdat het een niet-wijkgebonden stem is. De oudernetwerkgroep fungeert graag als een klankbord voor raadsleden, bestuurders en professionals die de leefwereld centraal willen stellen en die ook ervaringskennis rond schooluitval willen meenemen in hun politiek handelen.

Deelnemer

Is de raad zich ervan bewust dat kinderen met een administratieve inschrijving op een school, die geen schoolgang hebben en thuisonderwijs volgen, niet worden geregistreerd als thuiszitter?

Deelnemer, *Lokalis*

Hoogbegaafde thuiszitters nemen toe, en is echt heel vaak gewoonweg een gebrek aan ontwikkelplekken- geen bijkomende problematiek. Komt natuurlijk ook voor. Maar het is echt anders dan 'reguliere' thuiszitters

Deelnemer

Ik heb een zoon van 5 met autisme en taal-spraak achterstand. Hij zit nu op een cluster 4 school, waar ze aangeven dat hij daar eigenlijk niet past omdat hij 's middags zo overprikkeld is dat hij dingen niet meer opneemt en daardoor achter gaat lopen (groep 2). Advies is cluster 3 een ZML school, gaat langzamer, maar is vooral voor kinderen met een IQ tussen de 50-70, maximaal 80. Mijn zoon heeft een IQ van 93.

School met meer kennis voor prikkelverwerking, heeft te weinig expertise van autisme.

Cluster 2 school vanwege zijn taal-spraak problematiek, kan niet omdat daar ook geen expertise is

voor autisme.

Een arrangement voor zijn taal-spraak op zijn huidige school betekent, sturing van de docent en dus niet extra aandacht voor hem.

En dit is zelfs iets wat speelt op speciaal onderwijs.

Deelnemer

Leerrecht is in het kader van (hoog) begaafdheid erg van belang om de doorgaande leerlijn te garanderen. Bij de overgangen PO-VO, VO-HO wordt veel TIJD verspild omdat deze doelgroep verstrikt raakt in wet-en regelgeving en gebaat is bij Expertise HB en aanspraak acceleratie passend bij hun 'zijn'.

Passend Onderwijs

RIB – 11 juni 2024

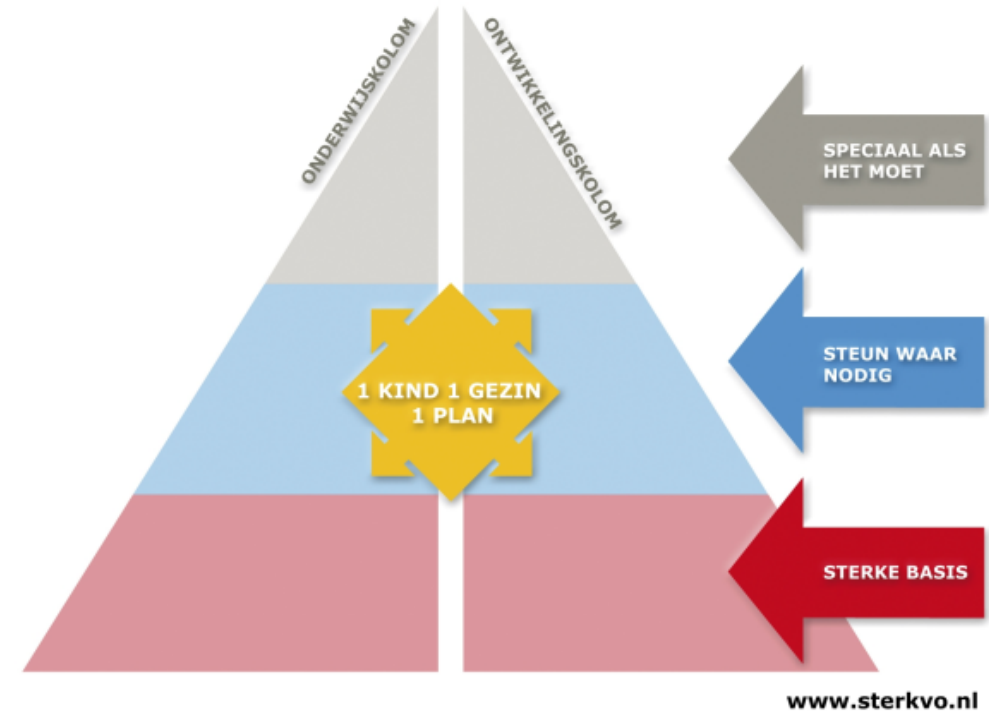
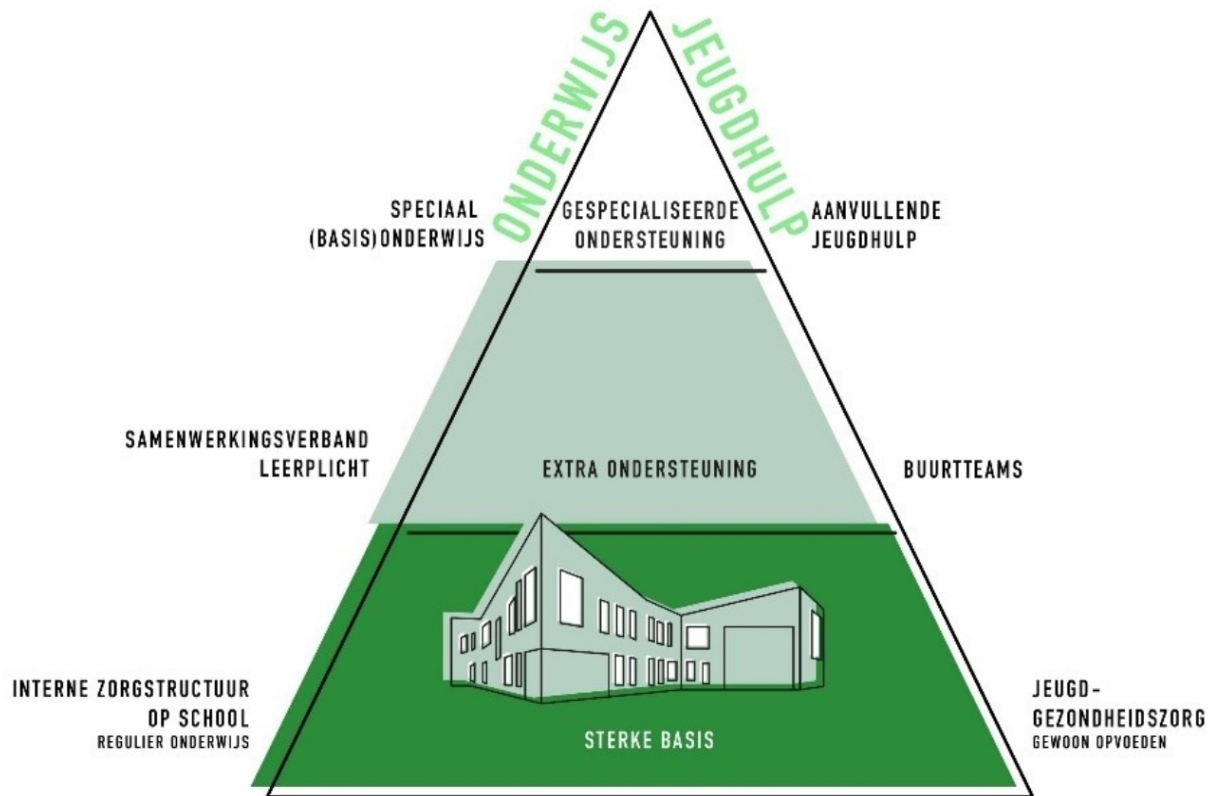
Samenwerkingsverband Utrecht PO & SterkVO

SWV Utrecht PO
goed voor elkaar

Passend Onderwijs in onze scholen

Ontwikkeling gespecialiseerd onderwijs PO

Speciaal basisonderwijs

Wat zien we?

- Deelnamepercentage is dalend
- Meer kinderen stappen over van gespecialiseerd naar regulier onderwijs

Wat doen we?

- Versterken sterke basis; kennisagenda
- Werkagenda verbinding regulier-speciaal; organiseren van het delen van expertise in de wijk

Speciaal onderwijs: cluster 3 en cluster 4

Wat zien we?

- Deelnamepercentage in cluster 3 zml is stijgend
- Deelnamepercentage in cluster 3 mytyl en cluster 4 is stabiel
- Jonge kinderen die voorheen een vrijstelling hadden, krijgen nu een plek in de speciale leergroepen (cluster 3 zml)

Wat doen we?

- Kernpartners in de gemeente Utrecht trekken vanuit de werkgroep vrijstellingen gezamenlijk op om goed in beeld te krijgen wie deze kinderen zijn en wat ze nodig hebben.
- Onderwijs zorgcontinuüm: we organiseren fluïde bewegingen tussen onderwijs en zorg waar we het onderwijs brengen naar waar het kind is.

Passend Onderwijs | Ontwikkeling gespecialiseerd onderwijs VO

Belangrijkste ontwikkelingen

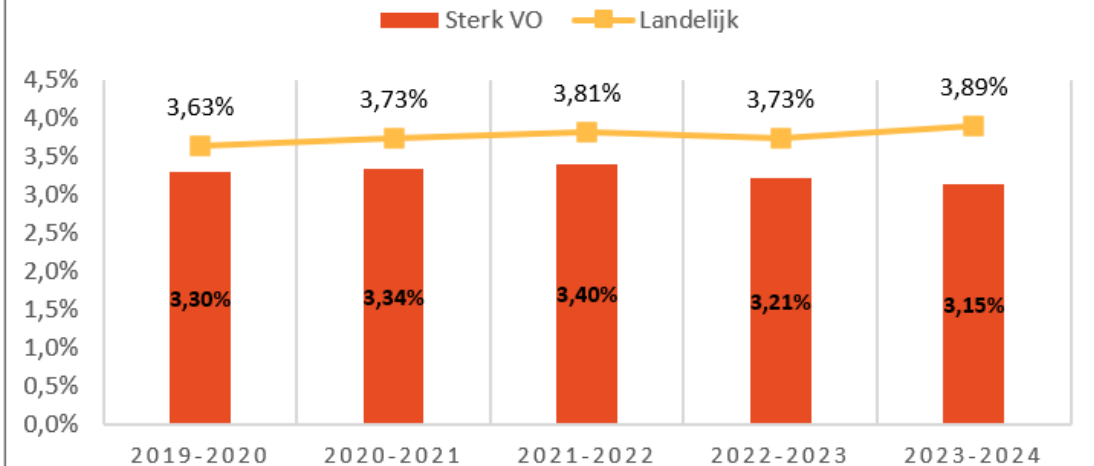
Wat zien we?

- Binnen onze regio bescheiden daling van gebruik van vso, tegenover een geleidelijke toename landelijk.
- Toename van de duur op het vso; aantal leerlingen op het vso dus nog verder gedaald.

Wat doen we?

- Capaciteit in het vso is een knelpunt: afspraken met alle scholen in de provincie
- Uitbreiden van de mogelijkheden in het regulier onderwijs: trajectvoorzieningen

DEELNAMEPERCENTAGE VSO - STERK VO VERSUS LANDELIJK

Passend Onderwijs | Anders organiseren en samenwerken

Aanbod in het PO	Aanbod in het VO
Verbindingsgroepen	Trajectvoorzieningen
Leerkracht op de fiets	Doorontwikkeling OPDC
Samen naar school klassen	Afspraken VSO capaciteit in provincie
Eigen leerlijnen	‘WEL in ontwikkeling’ op dagbestedingslocaties
Expertise in de wijk	
SOM HB+	

Passend Onderwijs | Thuiszitters

Wat zien we?

- Kleine groep PO, forse toename in het VO
- Landelijk en wereldwijd deze trend ook zichtbaar
- We kijken voor ieder kind wat er speelt en wat er nodig is, en analyseren ook of er een rode draad is
- Soms belemmeringen in organiseren van wat nodig is – capaciteit in het vso, tijdigheid van jeugdhulp, belemmeringen in regelgeving of financiering

Hoe werken we hier aan?

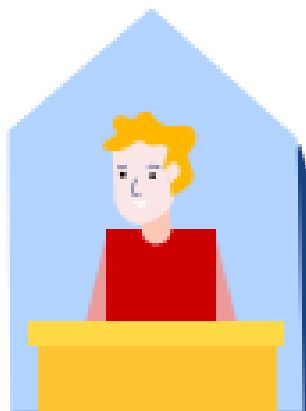
- Scholen zetten in op snel signaleren van (oplopend) verzuim vanuit belang van schoolaanwezigheid
- Kernpartneraanpak: wat heeft de jongere nodig? Bijv aangepaste onderwijstijd.
- Op basis van rode draad: uitbreiding van aanbod.
- Als het tot thuiszitten komt: routekaart, specifieke interventies zoals thuiszittersteam van de Fritz Redlschool in het VO
- Soms een bewuste keuze voor tijdelijk geen onderwijs

Wanneer spreken we van thuiszitten

- Utrecht: Wanneer een leerling met een schoolinschrijving langer dan vier weken aaneengesloten de school niet bezoekt. Dus ook als een kind door ziekte **geoorloofd** afwezig is.
- Andere steden registreren alleen **ongeoorloofd** verzuim.
- Utrechtse kernpartners organiseren na het ontstaan van thuiszitten binnen...:
 - ...vijf dagen een actietafel met leerling, ouder(s)/verzorger(s), school, kernpartners en andere betrokkenen of specialisten
 - ...drie maanden een passend aanbod van onderwijs en/of zorg.
 - Escaleren wanneer dit niet lukt
- Routekaart 'Thuiszitten samen oplossen'.

Thuiszitters in Utrecht schooljaar 2022/2023

Thuiszitters naar onderwijssoort

	totaal	waarvan > 3mnd	opgelost	18 of verhuisd
PO en SBO	30	18	25	1
SO en VSO	28	26	21	2
VO	103	78	76	4
MBO	26	24	11	5

Actuele aantallen
thuiszitters vandaag: 108

PO:7
VO: 67
SBO/SO:7
VSO: 17
MBO: 10

G4 vergelijking

	Absoluut verzuim totaal	Absoluut verzuim > 3 mnd	Absoluut verzuim > 4 wkn op rij	Relatief verzuim totaal	Langdurig relatief verzuim totaal	Langdurig relatief verzuim > 3 mnd	Vrijstelling art. 5 onder a	Vrijstelling art. 5 onder b	Vrijstelling art. 5 onder c
Den Haag	1,2%	44%	39%	4,0%	0,4%	71%	0,5%	0,08%	0,3%
Amsterdam	1,0%	36%	100%	3,2%	0,2%	68%	0,5%	0,05%	0,5%
Rotterdam	0,5%	43%	100%	6,2%	0,5%	85%	0,8%	0,07%	0,3%
Utrecht	0,2%	81%	38%	3,1%	0,4%	78%	0,4%	0,04%	0,3%

- Absoluut verzuim: leerlingen van 5-18 jaar zonder schoolinschrijving
- Hoog percentage absoluut verzuim > dan 3 maanden in Utrecht is te verklaren doordat kinderen in beeld blijven, wij geven geen vrijstelling meer af
- Relatief verzuim: In vier weken 16 uur afwezig; scholen melden bij leerplicht
- Langdurig relatief verzuim = thuiszitten (vier weken aaneengesloten afwezig)
- Leerlingen komen in beeld door goed melden van scholen, daar is in Utrecht veel in geïnvesteerd.

Visie gemeente

- Al onze inzet is er op gericht dat: kinderen en jongeren, met en zonder ondersteuningsbehoeften, zoveel mogelijk samen naar dezelfde kinderopvang of school gaan. Dit bevordert gelijke ontwikkelkansen en een inclusieve samenleving.
- Nodig:
 - Beweging naar inclusiever onderwijs vooral in reguliere scholen verder inzetten met concrete (kleine) stappen, wijkgericht. Versterken pedagogische basis op scholen. Context van kind versterken als uitgangspunt, ipv individuele ondersteuningsvragen als probleem zien.
 - Een gezamenlijke visie op inclusiever onderwijs en plan van aanpak van onderwijsbesturen
 - Goede aansluiting van jeugdhulp en (speciaal) onderwijs om te kunnen voorzien in de ondersteuningsbehoefte van ieder kind. Collectieve werkwijze is kansrijk.
 - Aanpassing huidige wet- en regelgeving, geldende onderwijshuisvestingsnormen en financiering.

Wat doet de gemeente?

onderwijsbeleid – leerplicht – leerlingenvervoer - onderwijshuisvesting

- Visie op inclusie vastgelegd in UOA en OOGO
- Actief partner binnen de kernpartneraanpak
- Onderwijs-zorgcontinuüm: leerrecht als uitgangspunt. Mede aanjager van de beweging naar nul vrijstellingen, inzet op schoolaanwezigheid
- Dekkend netwerk: verbindend en ondersteunend (Samen naar schoolklassen), subsidies aan verbindingsgroepen, Digibende, team Jonge Kind van SWV, OPDC, PPI
- Inclusieve onderwijshuisvesting (onderzoek en aanpassing IHP)
- Lobby samen met andere grote steden bij het Rijk (wetgeving)

UOA: Kinderen gaan thuis nabij naar school. Daarvoor is een dekkend netwerk van groepen en aanbod nodig. Leerlingen ontmoeten elkaar, leren van elkaar en voelen zich veilig. In de klas gaan professionals goed om met verschillen en zien de kracht van diversiteit in talenten, interesses en onderwijsbehoeften.

Voortijdig schoolverlaten (vsv) en uitval

VSV-cijfers (maart/november)

- Stad Utrecht 2021-2022 - 2,25% (525 van de 23.345 studenten)
- Stad Utrecht 2022-2023 - 2,17% (511 van de 23.511 studenten)
- Landelijk 2022-2023 - 2,38% (30.245 studenten)

G4	2021-2022	2022-2023
Amsterdam	3,07 %	3,20 %
Rotterdam	3,44 %	3,28 %
Den Haag	2,88 %	2,95 %
Utrecht	2,25 %	2,17 %

Uitval-cijfers (mei 2024)

- We zien een daling in de uitval t.o.v. 2023
- Extra aandacht voor studenten op de Entree, VAVO en overstappers VSO naar MBO

Redenen voor uitval/vsv:

- Persoonlijke problematiek (o.a. mentale gezondheid)
- Niet passende studiekeuze
- Onvoldoende beroeps- en studievaardigheden
- Krappe arbeidsmarkt

- **Stedelijke vsv-aanpak**
- **Regionaal vsv programma (SchoolWerkt)**

SO Fier

**RAADSINFORMATIE
BIJEENKOMST**

11 JUNI 2024

Basis informatie

- Gebouw Winklerlaan, Tuindorp-Oost
- 15 groepslokalen, 12 leerlingen (OZA 8) per groep, max 176 lln
- Normaliter groei door het jaar heen (er stromen dan na elke vakantie nieuwe leerlingen in)
- Enige cluster 4 school in de stad en een deel van de regio (denk aan Stichtse Vecht, Woerden)
- Populatie: Utrecht (75-80%) én regio (20-25%)
- Achtergrond van leerlingen

Wat beeld erbij

Steeds meer leerlingen in SO

- Al jaren groeit ons leerlingen aantal, steeds jongere en complexere doelgroep
 - Na de zomer '24 starten we met het maximale aantal groepen en (vrijwel) alle groepen vol
 - Dit geldt ook voor cluster 4 scholen in de regio, en voor cluster 3
-
- Hoe ziet het systeem in de school er uit? Welke context werkt?

Nog wat meer beelden

Vooruit kijkend; wat betekent dit?

- Huisvesting: tweede locatie cluster 3, 4 en zorg?
- Voor kinderen en gezinnen
- Voor onze school
- Voor het SO in de stad en regio
- Voor reguliere scholen en andere verwijzers

Ik ben hier als ervaringsdeskundig ouder van twee kinderen die niet altijd tot hun recht komen in het onderwijssysteem, en daarbij een aantal keer langdurig zijn uitgevallen. Om mijn ervaring in een bredere context te plaatsen, verzamel ik ervaringen van andere ouders. Mijn doel is om het ouderperspectief een grotere plek te geven in het onderwijs- en zorgbeleid. Ik vraag vanavond de aandacht voor vier onderwerpen: zorg voor eerlijke cijfers, zoek de oorzaak van schooluitval vooral ook in de onderwijscontext, werk de kernpartneraanpak uit tot een eenduidige werkwijze en gebruik oudevriendelijke taal. Ik zal deze punten toelichten.

De afgelopen maanden is er veel aandacht voor de groeiende groep kinderen die geen onderwijs krijgt. Door definitieverschillen zijn de exacte aantallen onbekend. In Utrecht wordt er geen onderscheid gemaakt tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Dit is helpend, want er is geen kind geholpen met drang- en dwangmaatregelen zoals die in andere gemeentes de norm zijn. Toch vrezen veel ouders dat de gemeente de omvang van het probleem onderschat. Hoe worden bijvoorbeeld cijfers verzameld over geoorloofd verzuim en kinderen die structureel niet volledig onderwijs volgen, als scholen wettelijk alleen verplicht zijn ongeoorloofd verzuim te melden? En hoe treedt de gemeente op tegen scholen die verzuim helemaal niet melden?

In de raadsbrief worden oorzaken voor schooluitval genoemd die vooral bij de kinderen zelf liggen. Dit geeft een incompleet beeld. Hoogbegaafdheid leidt bijvoorbeeld pas tot schooluitval als lessen vooral gericht zijn op één manier van leren. Prikkelgevoeligheid is pas een probleem in een omgeving waar de klassen en schooldagen tot de nok toe gevuld zijn. Het is niet meer houdbaar, ook niet voor de jeugdzorg, om de oorzaken voor schooluitval bij de kinderen zelf te blijven zoeken. Als de badkuip lekt, ga je niet het water op de grond analyseren, maar moet je iets aan de badkuip zelf doen. Als inclusief onderwijs het doel is, laat de gemeente Utrecht dan vooroplopen met het in kaart brengen van onderwijsfactoren die schooluitval voorkomen. Er gaat een enorme preventieve werking uit van goed onderwijs. Input van ouders en kinderen is hierbij onmisbaar.

De kernpartneraanpak is een voorbeeld van beleid waarin Utrecht zich onderscheidt van andere gemeentes. Mijn oproep namens ouders is: werk deze aanpak completer uit. In de praktijk is er veel onduidelijkheid over de werkwijze, rollen en verantwoordelijkheden. De routekaart geeft hier weinig tot geen houvast. Het ontbreekt aan regie en een aanspreekpunt voor ouders als het niet loopt en de kernpartners spreken elkaar doorgaans niet kritisch aan. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat het swv betrokkenheid weigert omdat een school zichzelf niet handelingsverlegen vindt, terwijl het kind al 5 weken geen onderwijs krijgt. Niet zelden organiseren en notuleren ouders zelf een overleg, omdat het via de kernpartneraanpak maar niet van de grond komt. Het komt geregeld voor dat twee vergelijkbare kinderen totaal andere informatie en oplossingen aangereikt krijgen, omdat de kennis afhangt van wie bij het overleg aanschuift. Op papier zijn ouders gelijkwaardige gesprekspartners, maar ze worden niet betrokken bij de procesevaluatie over hun eigen kind. Hoe kunnen er dan, zoals in de raadsbrief, conclusies getrokken worden over de passendheid van een oplossing?

De oplettende luisteraar heeft misschien gemerkt dat ik het woord thuiszitter tot nu toe niet heb gebruikt. Taal maakt veel verschil. Vastlopen in de verwachtingen van het onderwijs is geen hobby of keuze en het is zeker geen identiteit. Het woord thuiszitter roept bovendien een vrij passief en ontspannen beeld op, terwijl het juist extreem stressvol is voor het hele gezin. Gebruik thuiszitter spaarzaam en zorg voor een eenduidige definitie. In de raadsbrief worden kinderen meerdere keren aangeduid met het woord gevallen, als in 'er waren zoveel leerlingen thuis, waarvan zoveel gevallen ook weer opgelost werden in dat schooljaar'. Dit reduceert kinderen tot problemen die opgelost moeten worden en is ongelofelijk kwetsend. Dus tot slot: let asjeblieft op taalgebruik in beleidsuitingen en laat hiermee zien dat de gemeente ouders en kinderen als gelijkwaardige gesprekspartner ziet.

Mijn zoon is 16 jaar en studeert aan het Grafisch Lyceum. Hij gaat met zin naar de opleiding en haalt mooie resultaten. Dat is bijzonder te noemen. Want in groep 5 van de basisschool viel hij uit. En toen hij 12 jaar oud was, was er geen middelbare school waar hij ingeschreven kon worden. Nochtans wilde hij graag naar school gaan, niet anders zijn dan andere kinderen en was hij leerbaar. Via een alternatieve route stroomde hij uiteindelijk door naar een MBO4-opleiding.

De afgelopen 7 jaren waren bewogen jaren voor mij en mijn gezin. Jaren waarin ikzelf aan den lijve ondervond wat schooluitval betekent. En waarin ik ook met heel veel andere ouders praatte over schooluitval. Ik leerde dat schooluitval een zware wissel trekt op het welzijn en op de toekomst van kinderen en ouders. En ook dat – alle mooie intenties ten spijt – de systeemwereld van onderwijs en zorg en de leefwereld van kinderen en gezinnen niet zonder schokken en breuken bij elkaar komen. Dat laatste is niet louter te wijten aan ‘mentale klachten’ of ouders die nog ‘onvoldoende acceptatie’ aan de dag leggen. Om de leefwereld goed te laten aansluiten bij de systeemwereld is er nog meer presentie, compassie en empathie nodig. Om zo te leren wat de behoeften precies zijn en wat de vervulling van deze behoeften in de weg staat.

De belangrijkste les die ik afgelopen jaren leerde is dat er – ook in Utrecht – stemmen zijn die onvoldoende gehoord worden. En dat de stem van ouders van schooluitvallers daar één van is. En dat dat onder meer komt omdat onderwijs en zorg nog steeds teveel uitgaan van maakbaarheid waarbij de deskundigen het (beter) weten. Terwijl we binnen zorg en onderwijs in wezen een koor zijn waarbij we ervoor moeten zorgen dat *alle* stemmen goed bij elkaar klinken.

Om die reden richtte ik vorig jaar de oudernetwerkgroep Wisselhart op. Al 9 maanden lang ontmoeten ouders uit de regio Utrecht elkaar elke donderdagavond om te praten over het fenomeen schooluitval, om de eigen ervaring beter te leren begrijpen, om elkaar te ondersteunen en om als klankbord te fungeren voor professionals en bestuurders.

Het afgelopen jaar hebben een twintigtal ouders de weg naar de groep gevonden. Ouders vinden herkenning bij elkaar en bespreken hun emoties en hun ervaringen met hoe de buitenwereld reageert op hun situatie. Ze wisselen telefoonnummers uit en delen informatie over wat wel en niet werkt, over rechten en over procedures. Ze vormen een *community* met elkaar en komen tot een gedeeld narratief over schooluitval. Het wordt zo steeds duidelijker wat de beleefde ervaring is van gezinnen die schooluitval meemaken en waaraan ze behoefte hebben.

Wat Wisselhart dan ook oplevert is precies wat de stad Utrecht beoogt: het luisteren naar stemmen die onvoldoende gehoord worden en het organiseren van een collectief aanbod waarbij ouders ondersteund en empowered worden. Een collectief aanbod dat ook nog eens ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid als opbrengst kent.

De kennis en inzichten die we als oudernetwerkgroep verkrijgen willen we graag delen met de kernpartners van Utrecht. We hopen dit in spiegelgesprekken te mogen delen met de Gemeente, de samenwerkingsverbanden, de Leerplicht en de Utrechtse zorgaanbieders.

We vragen geen geld of andere middelen voor Wisselhart, maar om gehoord, gesteund en betrokken te worden. We vragen aan de samenwerkingsverbanden, Leerplicht, Lokalis, Koos en Spoor030 om te luisteren naar de verhalen, behoeften en adviezen van Wisselhart. We vragen om aan te mogen schuiven en mee te mogen praten bij de Utrechtse Onderwijsagenda en de andere tafels waarop belangrijke beslissingen voor en over onze kinderen worden gemaakt.

Ik dank u voor de gelegenheid om te mogen spreken. Dank ook voor uw aandacht.

Onze zoon (13) is uitgevallen uit het onderwijs en gaat niet naar school. Hoeveel impact dit heeft, is voor buitenstaanders moeilijk voor te stellen. Je staat letterlijk buiten de maatschappij en doet niet mee. Iedereen om je heen gaat ervan uit dat je naar school gaat, waardoor je continu het gevoel hebt je te moeten verdedigen. Het hebben van toekomstperspectief is van levensbelang om depressieve gevoelens te voorkomen.

Wij hebben het voor onze zoon eigenlijk goed voor elkaar in de gemeente Utrecht. De verschillende partijen om ons heen werken goed samen en via het project Leerkracht op de fiets krijgt hij de mogelijkheid tot afstandsonderwijs thuis. Door het afstandsonderwijs heeft hij toekomstperspectief gekregen. Hij wordt dus gelabeld als iemand voor wie passend onderwijs is geregeld.

Toch is dit verre van passend. Hij zou heel graag naar school willen, net als zijn leeftijdsgenoten! Door prikkelgevoeligheid is een schooldag in een drukke klas niet mogelijk. Wel zou hij kunnen floreren door een aantal dagdelen naar een kleine klas te gaan en dit te combineren met afstandsonderwijs thuis. Dit is momenteel niet mogelijk, een blinde vlek in het onderwijs in Utrecht. Zelfs op het speciaal voortgezet onderwijs wordt als minimum 50% aanwezigheid gesteld en is maatwerk hoe deze 50% in te delen niet mogelijk. Zo wordt als eis gesteld om deel te kunnen nemen aan groepsactiviteiten zoals gym die juist veel prikkels opleveren. Er wordt nadruk gelegd op schoolaanwezigheid en niet op wat het best passend is voor het kind.

Daarnaast vraagt de wijze waarop wij het onderwijs nu vormgeven veel begeleiding, motivatie en creativiteit van ons als ouders. Wij zijn in de gelukkige situatie dat wij dit kunnen bieden aan onze zoon, maar dit geldt niet voor alle kinderen in eenzelfde situatie. De afhankelijkheid van de inzet van ouders zorgt voor kansenongelijkheid.

Ik pleit daarom voor hybride onderwijs, een combinatie van afstandsonderwijs thuis met een aantal dagdelen op een school in een kleine rustige setting. Afgestemd op wat passend is voor het kind. Dit zal ervoor zorgen dat prikkelgevoelige kinderen die nu geen onderwijs volgen, weer naar school kunnen gaan. Ze doen mee in de maatschappij en hebben toekomstperspectief!

Raadsinformatiebijeenkomst

Dossiernummer 4141
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 11 juni 2024
Agendapunt 1.1
Titel Raadsbrief Voortgangsrapportage passend onderwijs
en voortijdig schoolverlaten Q1 2024
ID 4354
Behandelend ambtenaar
Telefoon
E-mail
Datum collegebesluit
Thema
Portefeuillehouder
Beleidsveld
Referendabel
Raadsadviseur (lijst)
Behandelveorstel
Resultaat commissiebehandeling
Resultaat raadsbehandeling

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsinformatiebijeenkomst	11 juni 2024

Voorgesteld besluit

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J.S.B. Douven	Datum	22 januari 2024
Doorkiesnummer	030 - 2865108	Kenmerk	11886036
E-mail	j.douven@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgangsrapportage passend onderwijs en voortijdig schoolverlaten Q1 2024
Bijlage(n)	2	Beleidsveld	Onderwijs

Geachte leden van de raad,

In mei 2023 hebben wij uw raad per [brief](#) geïnformeerd over het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) van het schooljaar 2021-2022. Middels deze brief rapporteren wij over de voortgang op het gebied van passend onderwijs en voortijdig schoolverlaten en ontvangt u naast de definitieve cijfers voortijdig schoolverlaten in 2021-2022 ook het jaarverslag van Leerlingzaken (schooljaar 2022-2023).

Passend onderwijs

Scholen voor primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo) zijn ervoor verantwoordelijk om alle leerlingen een passende plek in het onderwijs te bieden. Om daarvoor te zorgen werken scholen samen in een samenwerkingsverband passend onderwijs. Alle scholen zijn hier verplicht bij aangesloten. Samen maken zij een ondersteuningsplan dat beschrijft hoe zij zorgen voor een dekkend aanbod van onderwijsondersteuning van leerlingen in de regio. De samenwerkingsverbanden hebben met de scholen afspraken gemaakt over welke basisondersteuning alle scholen bieden en welke scholen specifieke extra begeleiding kunnen bieden. De Utrechtse visie op passend onderwijs en zorg voor de jeugd is samengevat:

- Een sterke basis op elke school;
- Steun waar nodig;
- Speciaal als het moet.

De kernpartneraanpak

Als leren niet vanzelf gaat heeft een leerling soms (tijdelijk) extra ondersteuning nodig op school. Dat kan vaak door de school via de eigen ondersteuningsstructuur worden geboden. Maar het komt ook voor dat er ondersteuningsvragen spelen die de school niet zelf kan oppakken. Dan wordt een beroep gedaan op de kernpartners¹. Zij bespreken met kind/jongere, ouders, school en collega's wat er nodig is om een ondersteuningsvraag op te pakken en organiseren dat samen. De kernpartners zijn ook

¹ De kernpartners zijn: een leerplichtambtenaar, een jeugdverpleegkundige/jeugdarts van de JGZ, een gezinswerker van de buurtteamorganisatie en een consultant/begeleider passend onderwijs van het samenwerkingsverband

van toegevoegde waarde voor de schoolteams: vanuit veelvoorkomende vragen signaleren ze kansen voor versterking van de basis op school en voor de ondersteuning die de school en de kernpartners bieden.

Recent is een e-learning ontwikkeld voor Utrechtse kernpartner-professionals werkzaam in het po. Aanleiding hiervoor was de wens van de kernpartners om een meer gelijk kennisniveau te hebben over de kernpartneraanpak, vanuit de gedachte dat er op die manier meer ruimte ontstaat voor verdieping en dat daarmee de slag gemaakt kan worden naar de collectieve vraag in de school. Deze e-learning is ontwikkeld door medewerkers van de verschillende kernpartners en is onderdeel van een groter geheel van nog te ontwikkelen online deskundigheidsbevordering voor kernpartner. Zie: <https://lokalis.nl/KernpartneraanpakPO/story.html>

Algemeen: nog steeds veel complexe problematiek

Net als vorig jaar valt het op dat de ondersteuningsvragen van leerlingen en ouders complexer zijn dan een aantal jaar geleden. Onderzoek naar mentale problemen in Utrecht ondersteunt dit beeld², en ook landelijk is deze trend herkenbaar³. Professionals in de stad benoemen als oorzaak nog steeds de gevolgen van de coronapandemie. Hoewel de periode van lockdowns al even achter ons ligt, zijn de gevolgen ervan ook vandaag de dag merkbaar. Bij leerlingen die nu in groep 5 zitten bijvoorbeeld, merken professionals dat deze groep in lockdowntijd geen goede start in de basisschool heeft kunnen maken. Daar ontbreekt er, vooral bij kinderen uit kwetsbare gezinnen, vaker een sterke basis van taal, rekenen en sociaal emotionele ontwikkeling. Voor de gehele doelgroep, van jonge kinderen tot vo en mbo, geldt dat ondersteuningsvragen tijdens de pandemie minder gesignaleerd zijn, en nu in sterkere mate merkbaar worden. Men ziet relatief veel internaliserende problematiek (angsten). We zien dat leerlingen en studenten niet altijd op het meest passende onderwijstype in het (vervolg)onderwijs terecht zijn gekomen en daardoor nu uitvallen. Enerzijds omdat de eisen van de centrale examens in het vo waren versoepeld en daarnaast is er gedurende de coronaperiode aan de mbo-instellingen gevraagd om soepel om te gaan met het afgeven van een bindend negatief studieadvies.

Het feit dat er nog steeds groepen leerlingen/studenten last hebben van de naweeën van corona baart ons zorgen. We gaan ons er samen met de kernpartners voor inzetten om nog scherper de ondersteuningsbehoeften van de groep leerlingen/studenten die zo getroffen is tijdens de pandemie te zien, te kennen en hen een passend ondersteuningsaanbod te doen.

Tot slot, en los van de coronapandemie, zien we dat er binnen gezinnen meerdere kinderen problemen hebben. Onder andere door meer scheidingsproblematiek in het gezin, die vaak samenhangt met zorgen over bestaanszekerheid. We merken dat het voor leraren die al een hoge werkdruk ervaren, en werken op scholen die onder invloed van het lerarentekort moeite hebben met het op orde krijgen en houden van de formatie, een grotere uitdaging wordt om kinderen met deze complexe ondersteuningsvragen les te geven.

Leerlingaantallen en verzuim

We monitoren of er passend onderwijs wordt geboden door het langdurig verzuim en het aantal thuiszitters te volgen. Om de onderstaande cijfers beter te kunnen duiden geven we eerst aan hoe groot de totale populatie leerlingen in Utrecht eruit ziet.

² Mentale gezondheid jongvolwassenen nog steeds onder druk - GGDrU | GGDrU

³ Link: [Mentale problemen Nederlandse jongeren onverminderd hoog - Nieuws - Universiteit Utrecht \(uu.nl\)](#)

Leerlingen/studenten woonachtig in Utrecht (peildatum 1-10-2023)	Aantal leerlingen woonachtig in Utrecht	Waarvan buiten Utrecht op school	Waarvan binnen Utrecht op school
PO incl. SBO	29.892	637	29.255
SO en VSO	1.451	412	1039
VO	19.283	4.311	14.972
MBO	6.387	1.786	4.601

Wettelijk zijn scholen verplicht een verzuimmelding te doen bij leerplicht wanneer een leerplichtige leerling 16 uur verzuimt binnen een periode van 4 aaneengesloten weken. In Utrecht hebben wij de aanvullende afspraak gemaakt met scholen dat zij deze meldingen ook doen voor leerlingen ouder dan 18 jaar.

We zien een toename van het aantal verzuimmeldingen ten opzichte van 2021/2022. Zowel bij 18- als 18+, met name in het mbo. Een belangrijke oorzaak voor het verschil is dat er geen coronasluitingen meer waren in het mbo en er dus meer onderwijs werd gegeven op school. Daarnaast stimuleert leerplicht de scholen heel actief om verzuim goed te registreren en te melden, omdat het in het belang van de leerling/student is om zo vroeg mogelijk te signaleren dat zij drempels ervaren om naar school te gaan, zodat de kernpartners vroegtijdig in actie kunnen komen.

Thuiszitters

Wanneer een leerling langer dan vier weken aaneengesloten de school ~~ongeeorloofd~~ niet bezoekt waarop hij of zij ingeschreven staat spreken we van een thuiszitter. Utrechtse kernpartners hebben de ambitie om binnen drie maanden na het ontstaan van het thuiszitten met een passend aanbod van onderwijs en/of zorg te komen en werken hierbij samen aan de hand van een [Routekaart thuiszitten samen oplossen](#). Deze is samen met professionals en ervaringsdeskundige ouders ontwikkeld.

We zien dit jaar dat het totaal aantal thuiszitters in alle onderwijssoorten is gegroeid, met name in het vo (vorig jaar 76, dit jaar 103 waarvan 76 in hetzelfde schooljaar opgelost) zien we een toename. Ook landelijk zien we dezelfde ontwikkeling; een toename van het aantal thuiszitters.

In het po kwamen vorig schooljaar 30 leerlingen thuis te zitten, waarvan 25 gevallen ook weer opgelost werden in dat schooljaar. Hierbij gaat het geregeld om kinderen met een hoogbegaafdheidsprofiel in combinatie met angstproblematiek en/of prikkelgevoeligheid. Soms wordt deze problematiek te laat gesignaleerd op school waardoor de spanning dan al zo hoog is dat elk aanbod niet meer passend is, maar eerst hersteltijd nodig is. Een mogelijke verklaring is dat een deel van deze groep ook in coronajaren niet goed gezien is en dat de problematiek daardoor versterkt is. Ook het lerarentekort kan er mogelijk voor zorgen dat er op scholen eerder de keuze gemaakt wordt dat 'de-maat-vol-is'. De scholen en de kernpartners proberen dit met elkaar te voorkomen door zoveel mogelijk preventief te werken. Krapte in het aantal beschikbare plekken, voor zowel (speciaal onderwijs) als jeugdhulp zorgt ervoor dat leerlingen niet altijd binnen 3 maanden een ander aanbod kunnen krijgen (zorg en/of onderwijs). Dit heeft ook te maken met de duur van het acceptatieproces van ouders. Dit loopt niet altijd synchroon met het tempo waarin de professionals te werk zouden willen gaan.

Voor het vo geldt dat we zien dat het aantal gevallen en de gemiddelde duur van het thuiszitten toeneemt, mogelijk als gevolg van de complexe ondersteuningsvragen in combinatie met de wachtlijsten bij de jeugdhulp en een tekort aan VSO-plekken, evenals de versoepelde doorstroomregelingen tijdens de Coronapandemie waardoor jongeren mogelijk niet (meteen) op het

passende onderwijstype zitten. Een andere verklaring die wij zien zijn de volle klassen, waardoor het voor leraren moeilijker is extra ondersteuningsbehoeften te signaleren en extra aandacht te bieden.

In het huidige schooljaar wordt voor de groep kwetsbare jongeren met risico op thuiszitten gestart met binnenschoolse trajectklassen voor leerlingen die tijdelijk niet in hun eigen klas onderwijs kunnen volgen, maar die zo wel aangehaakt blijven op het onderwijs. Deze aanpak is bedoeld om uitval en thuiszitten te voorkomen.

Absoluut verzuim

Wanneer een kind of jongere leerplichtig is maar geen schoolinschrijving heeft, spreken we van absoluut verzuim. Er was bij 117 leerlingen in het schooljaar 2022/2023 sprake van absoluut verzuim, een toename ten opzichte van het jaar daarvoor. We zien in deze groep relatief veel leerlingen die vanuit het buitenland naar Nederland komen, zoals nieuwkomers. In Utrecht was vorig jaar sprake van wachtlijsten voor de nieuwkomersvoorzieningen de Taalschool (po) en Internationale Schakelklas Ithaka (vo). Inmiddels zijn deze op het moment van schrijven bij de Taalschool opgelost en bij Ithaka kort (maximaal twee weken). Leerplicht komt in het geval van absoluut verzuim snel in actie en legt onder andere huisbezoeken af om het gesprek te voeren met ouders en leerling.

Minder vrijstellingen van leerplicht

Als een leerling door zeer ernstige psychische of lichamelijke beperkingen (tijdelijk) niet naar school gaat, kan er op basis van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet een vrijstelling afgegeven worden. We zien al meerdere jaren een toename van het aantal vrijstellingen 5 onder a, maar dit jaar is het in Utrecht gelukt om de stijgende trend om te buigen. Vorig jaar waren 192 leerlingen vrijgesteld, dit jaar 179. Dat lijkt geen groot verschil, maar het is een trendbreuk en het gaat vaak om zeer complexe gevallen. In de andere grote steden stijgt het aantal vrijstellingen ook dit jaar nog. We zien hier het eerste voorzichtige resultaat van de stedelijke werkgroep die zich inzet om het aantal vrijstellingen zo ver mogelijk terug te dringen, vanuit de gezamenlijk ambitie om voor alle Utrechtse kinderen met een vrijstelling te blijven kijken hoe wij hen kunnen ondersteunen in hun ontwikkeling binnen het onderwijs-zorgcontinuüm. In de werkgroep zijn gemeente (leerplicht, onderwijsbeleid en jeugdgezondheidszorg), de samenwerkingsverbanden po en vo, jeugdhulpaanbieders, KOOS en Spoor030 en het buurtteam vertegenwoordigd.

In schooljaar 2022/2023 heeft de werkgroep zich beziggehouden met nadere analyse van de doelgroep. Het doel was om meer zicht te krijgen op kinderen in een vrijstelling en het bijbehorende onderwijs-zorgcontinuüm waar deze kinderen van kunnen profiteren. Hieruit voortvloeiend is de werkwijze 'leerkracht op de fiets', die in Utrecht al bestond, doorontwikkeld. Leerkracht op de fiets is een manier om onderwijs mogelijk te maken voor kinderen voor wie de stap naar onderwijs (nog) te groot is en/of niet passend is. Het is mogelijk om de leerkracht op de fiets op diverse zorglocaties in te zetten en maatwerk te leveren. Momenteel wordt er bekeken hoe we leerkracht op de fiets breder zouden kunnen benutten.

In het najaar van 2023 zijn er twee stedelijke werksessies georganiseerd om met elkaar te werken aan een open en constructieve samenwerking voor alle kinderen en jongeren in Utrecht die nu een vrijstelling hebben. Uitgangspunt is: wat kan WEL? Het is mooi om te zien dat het de partners in de stad met deze inzet beter lukt om onderwijs-zorgcombinaties te ontwikkelen waardoor zoveel mogelijk leerlingen gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs.

Beweging naar inclusiever onderwijs

Alle kinderen en jongeren hebben recht op onderwijs, voor een volwaardige en gelijkwaardige deelname aan de samenleving. In Utrecht willen we dat realiseren door een inclusief onderwijssysteem, waarin jongeren met en zonder extra ondersteuningsbehoefte samen naar school gaan. Daarvoor is een goede verbinding en samenwerking tussen onderwijs en zorg nodig zodat de juiste expertise in de school beschikbaar is. In het jaarlijkse overleg tussen wethouders Jeugd en Onderwijs, en de bestuurders van de samenwerkingsverbanden (het OOGO⁴) in augustus 2023 is besproken dat we voor Utrecht zes thema's herkennen als onderdeel van een ontwikkelagenda voor inclusie. De volgende thema's werken we de komende tijd met onze partners in de stad uit:

1. Onderwijzorgcontinuüm - jeugdhulp in onderwijs en onderwijs in jeugdhulp
2. Schoolaanwezigheid – vanuit een preventieve blik kijken naar de aanwezigheid
3. Dekkend netwerk van onderwijsaanbod en –ondersteuning
4. Doorgaande lijn - overgangen tussen VE – onderwijs – jeugdhulp – werk
5. Leerlingenvervoer – hoe inclusiever het onderwijs, hoe minder vervoer nodig is
6. Inclusieve onderwijshuisvesting – schoolgebouwen met inclusieve ruimtes

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer is ondersteuning in het reizen van en naar school. Wanneer een kind niet zelfstandig naar school kan door bijvoorbeeld ziekte of een handicap, kan het gebruikmaken van leerlingenvervoer. De gemeente Utrecht heeft de wettelijke taak om te zorgen voor een passende vervoersvergoeding naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school. Het aantal unieke leerlingen (1.387) is in schooljaar 2022-2023 toegenomen ten opzichte van het jaar daarvoor (1.332). Ook is er binnen alle beschikbare vervoersvoorzieningen (aangepast vervoer, openbaar vervoer vergoeding, vergoeding voor eigen vervoer en fietsvergoeding) een stijging te zien in het totaal aantal leerlingen dat hiervan gebruik maakte ten opzichte van het voorgaande schooljaar.

Dit schooljaar zijn er in Utrecht verschillende projecten voortgezet om het zelfstandig reizen van leerlingen te stimuleren. Hoewel het grootste gedeelte gebruik maakt van het aangepast vervoer (de taxibus), blijven we het gebruik van fiets, ov of het reizen met een vergoeding stimuleren. Zelfstandig reizen waar het kan, is ons uitgangspunt vanuit het belang van de leerling.

Voortijdig schoolverlaten (definitieve cijfers 2021-2022)

De definitieve cijfers voortijdig schoolverlaten van 2021-2022 wijken nauwelijks af van de voorlopige cijfers die gepubliceerd zijn in het voorjaar van 2023.

Het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat is landelijk gestegen met 0,49% van 24.480 (1,88%) in schooljaar 2020-2021 naar 30.617 (2,37%) in schooljaar 2021-2022. In de Doorstroomregio Utrecht (RMC-regio), waarbinnen Utrecht de contactgemeente is, is het percentage voortijdig schoolverlaters gestegen ten opzichte van 2020-2021 met 0,40% (van 1,64% naar 2,04%). In de gemeente Utrecht zien we dat het percentage voortijdig schoolverlaters gestegen is met 0,34%, van 1,91% naar 2,25% in 2021-2022. In vergelijking met de vsv-cijfers vóór corona zien we echter een kleine daling van 2,31% in 2018-2019 naar 2,25% in 2021-2022.

RMC-Regio Utrecht	2018-2019 vóór corona	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Totaal	73.128	72.914	72.098	71.593
Nieuwe vsv	1.367	1081	1.183	1.462
% Nieuwe vsv	1,87%	1,48%	1,64%	2,04%

Utrecht (stad)	2018-2019 vóór corona	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Totaal	22.173	22.644	23.046	23.345
Nieuwe vsv	512	438	441	525
% Nieuwe vsv	2,31%	1,93%	1,91%	2,25%

Tabel 1. Definitieve vsv-cijfers schooljaren 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021 en 2021-2022

Voortijdig schoolverlaten en uitval in Utrecht

De meest recente vsv-cijfers zijn van het schooljaar 2021-2022. Om goed zicht te houden op de actuele Utrechtse situatie maken we gebruik van uitvalcijfers. Dit zijn jongeren zonder startkwalificatie⁵ die gedurende het schooljaar worden uitgeschreven van de opleiding. De uitvalcijfers worden op maandelijkse basis gegenereerd en minimaal elk kwartaal besproken met het samenwerkingsverband vo (SterkVO) en de mbo-instellingen. Daaruit blijkt dat we de uitval verder zien stijgen en daarmee verwachten we ook in de komende periode een stijging in het aantal voortijdig schoolverlaters. De voornaamste redenen voor uitval zijn een verkeerde studiekeuze, persoonlijke omstandigheden en onvoldoende beroeps-/studievaardigheden.

De sluiting van de scholen en mbo-instellingen door corona is van invloed geweest op de mogelijkheden voor en kwaliteit van de loopbaanbegeleiding en -oriëntatie. We zien hier dan ook kansen in het versterken van de samenwerking in de overgang van het vo naar het mbo. Maar ook in het ontwikkelen van oriëntatieprogramma's, zowel preventief als wanneer er sprake is van een verkeerde studiekeuze.

Als we kijken naar de uitval van jongeren per opleiding dan zien we in de stad Utrecht in 2023 met name een stijging op mbo 1 (entree) en het vavo. Op basis van een gezamenlijke analyse met de mbo-instellingen hebben we interventies bepaald om de uitval terug te dringen. Verder valt op dat er meer uitval zichtbaar is bij de BBL-opleidingen. Dit komt niet zozeer doordat het voor de studenten moeilijk is om aan een leer-/werkplek te komen, maar door (complexe) ondersteuningsbehoeften die het bemoeilijken om de leer-/werkplek te behouden.

Kamerbrief 'Uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst'

Minister Dijkgraaf heeft op 26 oktober jl. een [actieplan](#) gepresenteerd aan de Tweede Kamer, waarmee hij het aantal voortijdige schoolverlaters in het mbo wil terugdringen. De extra maatregelen zijn aanvullend op de bestaande vsv-aanpak. Het actieplan ziet er op hoofdlijnen als volgt uit: Inzetten op (1) vroegtijdig signaleren en problemen voorkomen die kunnen leiden tot uitval en (2) extra begeleiding voor jongeren met een hoge kans op uitval. Daarnaast (3) het verbeteren van de oriëntatie en een soepelere doorstroom. Maar ook (4) aantrekkelijker onderwijs voor jongeren die willen werken en (5) een betere begeleiding naar werk voor jongeren met en zonder diploma. Tot slot noemt de minister het faciliteren van en sturen op de samenwerking in de regio.

Zowel stedelijk als regionaal hebben we specifiek aandacht voor de inzet van maatregelen daar waar de uitval stijgt. Ook zetten we binnen het huidige regionale vsv programma al in op een aantal van de maatregelen die beschreven staan in het actieplan vsv. Met ingang van 2023 zijn we regionaal gestart met het aanbieden van extra oriëntatiemogelijkheden binnen het mbo en het beter begeleiden van de overstap van het vso naar het mbo. We blijven daarnaast ook inzetten op gerichte extra

⁴ De Jeugdwet en de Wet op het passend onderwijs stellen het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) verplicht als overleg tussen de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeentebestuurders binnen een regio. Het OOGO stemt onder andere de samenwerking van onderwijs en door gemeenten gefinancierde hulp af

⁵ Minimaal een diploma havo, vwo of mbo (2 of hoger)

ondersteuning om meer jongeren door te laten stromen naar een nieuwe opleiding of naar werk. Zo hebben we de afgelopen maanden onderzocht hoe we de samenwerking rondom passend onderwijs in het mbo kunnen versterken, ondanks de afwezigheid van een samenwerkingsverband in het mbo. Het resultaat is dat we in oktober jl. regionaal gestart zijn met een overleg waarin we gezamenlijk casuïstiek verder brengen, ontwikkelingen in de stad/regio in kaart brengen en kennis delen over het oppakken van ondersteuningsvragen.

Ook starten we met de voorbereidingen van een nieuw regionaal vsv programma (vermoedelijke start per 1-8-2025), waarbij we gaan samenwerken met de arbeidsmarktregio in het kader van het wetsvoorstel 'van school naar duurzaam werk'. De actiepunten vanuit het landelijke actieplan vsv en het regionaal vormgeven van een basiszorginfrastructuur voor de hulp, ondersteuning en zorg aan mbo-studenten (huidige Buurteams mbo) zullen we hierin meenemen.

Focus aanpak

De outreachende aanpak Focus valt onder de wettelijke doorstroomtaak (RMC-taak) van Leerlingzaken. Focus monitort, benadert en begeleidt Utrechtse jongeren tussen de 18-23 jaar die geen opleiding (meer) volgen en nog geen startkwalificatie hebben behaald. Vanuit monitoring hebben we al deze jongeren continue in beeld en op basis van inkomensgegevens benaderen we vervolgens outreachend de jongeren met een inkomen onder €473,-⁶. Jongeren die een hoger inkomen hebben mogen bij scholingsvragen altijd gebruik maken van de begeleiding, maar worden niet actief benaderd.

Elke maand worden deze jongeren in beeld gebracht waardoor het totaal aantal jongeren binnen de Focusdoelgroep varieert: sommige jongeren vallen de ene maand wel in de doelgroep en de andere maand niet meer, omdat zij dan een (hoger) inkomen of schoolinschrijving hebben. Zo waren er bijvoorbeeld op peildatum 1 november 2023 in totaal 2.081 jongeren in de stad zonder schoolinschrijving en zonder startkwalificatie. Van deze jongeren vielen er op dat moment 921 jongeren onder de doelgroep van Focus.

We maken onderscheid tussen het benaderen van jongeren (waarmee we hen op de hoogte brengen van ons begeleidingsaanbod), het bereiken van jongeren (door middel van persoonlijk contact) en het daadwerkelijk begeleiden van jongeren met tenminste één adviesgesprek of traject.

Op 12 oktober jl. vroeg uw raad hoe het streefcijfer voor benadering (1.000) zich verhoudt tot het daadwerkelijke aantal benaderde jongeren. In schooljaar 2022-2023 zijn er 1.463 jongeren benaderd, waarvan er 353 begeleid zijn of nog in begeleiding zijn. Het streefcijfer stellen we ook het komende schooljaar niet omhoog bij, omdat we het accent verschuiven van kwantitatief benaderen naar duurzaam begeleiden (d.d. 20-10-2023, vraagnummer 272, pag. 31, [Beantwoording Schriftelijke Vragen Programmabegroting 242-272](#)). Van de 353 jongeren die het afgelopen schooljaar begeleiding hebben gehad, zijn er nu 61 jongeren met een schoolinschrijving, zijn er 82 jongeren gaan werken en zijn 84 jongeren begeleid naar Werk en Inkomen of passende hulpverlening. Het overige deel is nog in begeleiding of heeft de begeleiding gestopt.

Focus begeleidt naast bovenstaande doelgroep ook de jongeren die vanuit het praktijkonderwijs, het speciaal voortgezet onderwijs en de entree opleidingen de overstap gaan maken naar vervolgonderwijs, werk of arbeidsmatige activering. Dit is in samenwerking met Werk en Inkomen. In het schooljaar 2022-2023 zijn er door Focus 303 jongeren begeleid die deze overstap hebben gemaakt.

⁶ Per 1 januari 2024 wordt dit drempelbedrag bijgesteld naar €580,-, waardoor de omvang van de doelgroep naar verwachting met 4,3% toeneemt.

Burgemeester en wethouders

Datum 22 januari 2024
Ons kenmerk 11929522

In de bijlage 'Jaarverslag Leerlingzaken Gemeente Utrecht 2022-2023' kunt u een verdere verdieping op de cijfers vinden.

Tot slot

Zodra wij de voorlopige cijfers voortijdig schoolverlaten van 2022-2023 in april of mei 2024 ontvangen, zullen wij u daarover informeren. In Q1 2025 ontvangt u de voortgangsrapportage passend onderwijs en voortijdig schoolverlaten met daarin de definitieve cijfers voortijdig schoolverlaten 2022-2023 en het jaarverslag van Leerlingzaken 2023-2024.

Wij vertrouwen erop u door middel van deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,